

บทที่ 2

การรวมตัวในรูปแบบองค์กรธุรกิจ

และความสัมพันธ์ระหว่างกรรมการและผู้ถือหุ้นในบริษัท

ในบทนี้จะขอแบ่งหัวข้อออกเป็น 3 หัวข้อเพื่อให้สะดวกแก่การอธิบายคือ

2.1 นิยามขององค์กรธุรกิจประเภทบริษัท

2.2 นิยามของผู้ถือหุ้น (shareholder) และผู้ถือหุ้นข้างน้อย (minority shareholder)

2.3 นิยามของกรรมการบริษัท

ซึ่งสามารถอธิบายได้ ดังนี้

2.1 นิยามขององค์กรธุรกิจประเภทบริษัท

การรวมตัวกันของกลุ่มบุคคลซึ่งเป็นการรวมกันทั้งกำลังกาย สติปัญญา และทุนทรัพย์นั้น เป็นความจำเป็นในการพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศ ให้ได้ผลดีขึ้นและมีประสิทธิภาพ มากกว่า การดำเนินธุรกิจแต่เพียงลำพังตนเอง เพราะฉะนั้น การรวมตัวกันเพื่อประกอบธุรกิจการค้า และอุตสาหกรรมในรูปแบบนิติบุคคลจึงได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย การประกอบธุรกิจแทบทุกแขนงมักจะ ดำเนินการในรูปแบบนิติบุคคลแทบทั้งสิ้น รูปแบบนิติบุคคลที่นิยมจัดตั้งมากที่สุดก็คือนิติบุคคลประเภท บริษัทจำกัด ซึ่งมีวัตถุประสงค์คือการหากำไรมาแบ่งปันกันในระหว่างผู้ลงทุน โดยผู้ลงทุนจะทราบ จำนวนเงินที่ต้องลงทุนแน่นอนซึ่งจะอยู่ในรูปของหุ้นที่ถือ กำไรที่ได้รับจะแบ่งในอัตราส่วนตามจำนวน หุ้นที่ถือเรียกว่าเงินปันผล ส่วนความรับผิดชอบของผู้ลงทุนจะจำกัดตามมูลค่าหุ้นที่ถือ คือผู้ลงทุนไม่ต้องรับผิดชอบในหนี้สินทั้งหมดของบริษัท

การจัดตั้งนิติบุคคลในรูปแบบบริษัทจำกัด มีผลตามกฎหมายที่สำคัญ 2 ประการคือ

1. บริษัทมีสภาพนิติบุคคลเป็นของตนเองแยกต่างหากจากบรรดาผู้ถือหุ้น มีสิทธิหน้าที่ และความรับผิดชอบเป็นของตนเองแยกต่างหากมีความสามารถครอบครองทรัพย์สิน มีสัญชาติภูมิลำเนาเป็นของตนเอง มีความสามารถติดต่อธุรกิจทำสัญญากับบุคคลภายนอก และกับผู้ถือหุ้นของบริษัทเองได้มี สิทธิฟ้องและถูกฟ้องคดีโดยลำพัง การดำรงสภาพนิติบุคคลจะมีอยู่ตลอด ไปแม้ว่าผู้ถือหุ้นจะถึงแก่ ความตายหรือเปลี่ยนแปลงตัวผู้ถือหุ้น

2. สมาชิกของบริษัท ซึ่งได้แก่ผู้ถือหุ้น หรือกรรมการและผู้จัดการบริษัท โดยปกติไม่มี สิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบร่วมกับบริษัท ไม่ต้องรับผิดชอบเป็นการส่วนตัวในบรรดาหนี้สินทั้งหมด

ของบริษัท โดยความรับผิดชอบของผู้ถือหุ้น คงมีจำกัดเพียงไม่เกินจำนวนเงินที่ตนยังส่งใช้ไม่ครบมูลค่าของหุ้นที่ตนถือเท่านั้น

นิติบุคคลประเภทบริษัทจำกัด แบ่งได้เป็น บริษัทเอกชน และบริษัทมหาชน ซึ่งในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะกล่าวถึงบริษัทมหาชน เป็นหลัก

ตามพระราชบัญญัติบริษัทมหาชน จำกัด พ.ศ.2535 ได้ให้ความหมายของ “บริษัทมหาชน” ไว้ในมาตรา 15 ว่า

“บริษัทมหาชนจำกัด คือ บริษัทประเภทซึ่งตั้งขึ้นด้วยความประสงค์ที่จะเสนอขายหุ้นต่อประชาชน โดยผู้ถือหุ้นมีความรับผิดชอบจำกัด ไม่เกินจำนวนเงินค่าหุ้นที่ต้องชำระ และบริษัทดังกล่าวได้ระบุนิติบุคคลเช่นนั้นไว้ในหนังสือบริคณห์สนธิ”

จากบทนิยามดังกล่าวจึงอาจกล่าวได้ว่าองค์ประกอบของบริษัทมหาชน คือ

1. บริษัทประเภทซึ่งแบ่งทุนออกเป็นหุ้น
2. ผู้ถือหุ้นมีความรับผิดชอบจำกัด ไม่เกินจำนวนเงินค่าหุ้นที่ต้องชำระ
3. บริษัทมีความประสงค์ที่จะเสนอขายหุ้นต่อประชาชน

โดยได้ระบุนิติบุคคลเช่นนั้นไว้ในหนังสือบริคณห์สนธิ

องค์ประกอบของบริษัทมหาชนดังที่กล่าวมาสามารถอธิบายได้ว่า

1. บริษัทประเภทซึ่งแบ่งทุนออกเป็นหุ้น

การแบ่งทุนออกเป็นหุ้นนั้น เป็นสาระสำคัญขององค์กรธุรกิจ ในรูปแบบบริษัท ดังจะเห็นได้ว่า ทุนของบริษัทไม่ว่าจะเป็นบริษัทเอกชนหรือบริษัทมหาชน ก็จะมีการออกเป็นหน่วย ๆ เท่า ๆ กัน เช่น ทุนของบริษัท 1,000,000 บาท ประกอบด้วยหุ้นสามัญจำนวน 100,000 หุ้น มีมูลค่าหุ้นละ 10 บาท ดังนี้ เป็นต้น ทั้งนี้ เนื่องจากบริษัทเป็นองค์กรธุรกิจที่ทำการระดมทุนจากประชาชนมาใช้ในกิจการ ดังนั้น การแบ่งหุ้นออกเป็นหุ้นจึงเป็นไปเพื่อความสะดวกในการระดมทุน โดยการเสนอขายหุ้นต่อประชาชน ซึ่งแตกต่างจากองค์กรธุรกิจในรูปแบบอื่น เช่น ห้างหุ้นส่วน ซึ่งเน้นความรับผิดชอบส่วนบุคคลที่มาเป็นหุ้นส่วน (เช่น รับผิดชอบไม่จำกัดจำนวน) ดังนั้น ในห้างหุ้นส่วนจึงไม่มีหุ้นที่เรียกว่า Share หรือ Stock ซึ่งจะมีแต่ในบริษัทเท่านั้น

2. ผู้ถือหุ้นมีความรับผิดชอบจำกัดไม่เกินจำนวนเงินค่าหุ้นที่ต้องชำระ

ความรับผิดชอบจำกัดเป็นสาระสำคัญอีกประการหนึ่งขององค์กร ธุรกิจแบบบริษัท ซึ่งต่างจากรูปแบบอื่น เช่น ห้างหุ้นส่วนที่ผู้เป็นหุ้นส่วนจะต้องรับผิดชอบโดยไม่จำกัดจำนวนดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ความรับผิดชอบของผู้ถือหุ้นในบริษัทนั้น ก็จะรับผิดชอบจำกัดไม่เกินจำนวนมูลค่าหุ้นของตน เช่น ซื้อหุ้นของ

บริษัทแห่งหนึ่งไว้เป็นจำนวน 100 หุ้น มูลค่าหุ้นละ 10 บาท รวมเป็นเงิน 1,000 บาท ถ้าหากบริษัทที่ซื้อหุ้นไว้มีอันต้องเลิกกิจการไป ก็จะรับผิดชอบแค่ 1,000 บาท ไม่ว่าหนี้สินของบริษัทจะมีอยู่เป็นจำนวนอีกมากมายเท่าใดก็ตาม

3. บริษัทที่มีความประสงค์ที่จะเสนอขายหุ้นต่อประชาชนโดยได้ระบุนความประสงค์เช่นนั้นไว้ในหนังสือบริคณห์สนธิ

ลักษณะสำคัญที่เป็นข้อแตกต่างระหว่างบริษัทเอกชนกับบริษัทมหาชน ก็คือ การที่บริษัทมหาชนมีวัตถุประสงค์ที่จะระดมทุนจากประชาชน โดยการเสนอขายหุ้นเป็นการทั่วไป ส่วนบริษัทเอกชนนั้นมิได้มีวัตถุประสงค์ดังกล่าว เนื่องจากมุ่งหมายที่จะเป็นบริษัทขนาดเล็ก เฉพาะกลุ่มบุคคลหรือเป็นบริษัทในครอบครัวมากกว่า ซึ่งต่างจากบริษัทมหาชนที่เป็นบริษัทซึ่งมุ่งหมายที่จะทำธุรกิจขนาดใหญ่โดยอาศัยเงินทุนจากการขายหุ้นต่อประชาชน

ดังนั้น กฎหมายจึงได้นำเอาวัตถุประสงค์หรือความมุ่งหมายดังกล่าวมาเป็นองค์ประกอบหลักของบริษัทมหาชน โดยการกำหนดว่าบริษัทมหาชนจะต้องระบุนความประสงค์ที่จะเสนอขายหุ้นต่อประชาชนไว้ในหนังสือบริคณห์สนธิของบริษัท

แต่เดิมตามพระราชบัญญัติบริษัทมหาชน จำกัด พ.ศ. 2521 ซึ่งได้ถูกยกเลิกไปแล้วนั้น ได้กำหนดเงื่อนไข หลายประการในการเป็นบริษัทมหาชนเอาไว้ เช่น ต้องมีผู้ถือหุ้นอย่างน้อย 100 คน หรือต้องมีผู้ถือหุ้นรายย่อยถือหุ้นอย่างน้อย 50% ของทุนจดทะเบียนนั้น ตามพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนฉบับใหม่มิได้มีข้อกำหนดเกี่ยวกับเงื่อนไขเหล่านี้อีกต่อไป ดังนั้นบริษัทมหาชนจะมีผู้ถือหุ้นมากน้อยเท่าใดก็ได้ กล่าวคือ ผู้ถือหุ้นรายใหญ่จะถือคนเดียวหลายสิบลเปอร์เซ็นต์ก็ได้ ไม่มีข้อจำกัดแต่อย่างใด อย่างไรก็ตาม เรื่องจำนวนผู้ถือหุ้นและการกระจายหุ้นนี้ อย่างนำไปปะปนกับเงื่อนไขของการเป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ กล่าวคือ ตลาดหลักทรัพย์ สามารถกำหนดเงื่อนไขในเรื่องดังกล่าวเป็นพิเศษขึ้นจากที่กฎหมายกำหนดสำหรับบริษัทมหาชน ที่จะเข้าเป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ได้เช่นกัน ตามข้อบังคับของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เรื่องการรับหลักทรัพย์จดทะเบียนก็กำหนดว่า บริษัทมหาชนที่จะเข้าตลาดหลักทรัพย์ จะต้องเป็นผู้ถือหุ้นสามัญรายย่อยอย่างน้อย 600 ราย ดังนี้ เป็นต้น ซึ่งในเรื่องเหล่านี้ หากบริษัทมหาชนใดประสงค์จะเข้าเป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ ก็จะต้องทำตามเงื่อนไขที่ตลาดหลักทรัพย์กำหนดต่อประชาชนโดยการเสนอขายหุ้นเป็นการทั่วไป ส่วนบริษัทเอกชนนั้น มิได้มีวัตถุประสงค์ดังกล่าว เนื่องจากมุ่งหมายที่จะเป็นบริษัทขนาดเล็กเฉพาะกลุ่มบุคคลหรือเป็นบริษัทในครอบครัวมากกว่าซึ่งต่างจากบริษัทมหาชนที่เป็นบริษัทซึ่งมุ่งหมายที่จะทำธุรกิจขนาดใหญ่โดยอาศัยเงินทุนจากการขายหุ้นต่อประชาชน ดังนั้น กฎหมายจึงได้นำเอาวัตถุประสงค์หรือ

ความมุ่งหมายดังกล่าวมาเป็นองค์ประกอบหลักของบริษัทมหาชนโดยการกำหนดว่าบริษัทมหาชนต้องระบุนามประสงคที่จะเสนอขายหุ้นต่อประชาชนไว้ในหนังสือบริคณห์สนธิของบริษัท

แต่เดิมแต่พระราชบัญญัติบริษัทมหาชน จำกัด พ.ศ. 2521 ซึ่งได้ถูกยกเลิกไปแล้วนั้น ได้กำหนดเงื่อนไขหลายประการ ในการเป็นบริษัทมหาชนเอาไว้ เช่น ต้องมีผู้ถือหุ้นอย่างน้อย 100 คน หรือต้องมีผู้ถือหุ้นรายย่อยถือหุ้นอย่างน้อย 50% ของทุนจดทะเบียนนั้น ตามพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนฉบับใหม่มิได้มีข้อกำหนดเกี่ยวกับเงื่อนไขเหล่านี้อีกต่อไป ดังนั้น บริษัทมหาชนจะมีผู้ถือหุ้นเป็นจำนวนเท่าใด ก็ได้แต่อย่างต่ำจะต้องมี 15 คน ขึ้นไป จะมีอัตราส่วนการถือหุ้นมากน้อย เท่าใดก็ได้ กล่าวคือผู้ถือหุ้นรายใหญ่จะถือคนเดียวหลายสิบเปอร์เซ็นต์ ก็ได้ไม่มีข้อจำกัดแต่อย่างใด อย่างไรก็ตาม เรื่องจำนวนผู้ถือหุ้นและการกระจายหุ้นนี้ อย่างนำไปปะปนกับเงื่อนไขของการเป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ กล่าวคือ ตลาดหลักทรัพย์สามารถกำหนดเงื่อนไขในเรื่องดังกล่าวเป็นพิเศษเพิ่มขึ้นจากที่กฎหมายกำหนดสำหรับบริษัท มหาชนที่จะเข้าเป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ได้เช่นกัน ตามข้อบังคับของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เรื่องการรับหลักทรัพย์จดทะเบียนก็กำหนดว่า บริษัทมหาชนที่จะเข้าตลาดหลักทรัพย์ จะต้องเป็นผู้ถือหุ้นสามัญรายย่อยอย่างน้อย 600 ราย ดังนั้นเป็นต้น ซึ่งในเรื่องเหล่านี้หากบริษัทมหาชนใดประสงค์ จะเข้าเป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ ก็จะต้องทำตามเงื่อนไขที่ตลาดหลักทรัพย์กำหนด

เดิมในส่วนของบริษัทเอกชนประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้กำหนดเงื่อนไขไว้ว่า จะมีผู้ถือหุ้นได้ไม่เกิน 99 คนนั้น ซึ่งปัจจุบันนี้เงื่อนไขดังกล่าวนี้ก็ได้ถูกยกเลิกไปแล้วเช่นกัน ปัจจุบันหลักในเรื่องนี้คือบริษัทเอกชนจะมีผู้ถือหุ้นเป็นจำนวนเท่าใดก็ได้ แม้จะมีผู้ถือหุ้นเกิน 99 คนก็ไม่ต้องแปรสภาพเป็นบริษัทมหาชนแต่อย่างใด แต่จะเสนอขายหุ้นต่อประชาชนไม่ได้เท่านั้น

นอกจากนี้ ตามพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 ซึ่งออกในวาระเดียวกับพระราชบัญญัติมหาชนฉบับใหม่ก็ได้กำหนดไว้ว่าให้บรรดาจดทะเบียนทั้งหลายในตลาดหลักทรัพย์แปรสภาพเป็นบริษัทมหาชนเสียภายใน 2 ปีนับจากวันที่กฎหมายดังกล่าวใช้บังคับคือวันที่ 16 พฤษภาคม 2537

แนวความคิดเกี่ยวกับบริษัทมหาชนในกฎหมายไทยเริ่มมีปรากฏมาแต่เมื่อครั้งที่ธนาคารโลกได้ส่งศาสตราจารย์ ซิดนีย์ เอ็ม ครอบบินส์ แห่งมหาวิทยาลัยโคลัมเบียเข้ามาทำการศึกษารายงานการพัฒนาตลาดทุนในประเทศไทยให้แก่อธิบดีไทยในช่วงปี พ.ศ. 2511-2512 ในรายงานการศึกษาตลาดทุนในประเทศไทยของศาสตราจารย์ครอบบินส์ นอกจากจะมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดตั้งตลาดหลักทรัพย์แล้ว ก็ยังเสนอให้มีการตรากฎหมายบริษัทมหาชนขึ้นสำหรับบริษัทที่จะทำการเสนอขายหุ้น

แก่ประชาชนด้วย ในด้านกฎหมายนั้น กฎหมายบริษัทมหาชนฉบับแรก คือ พระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2521 โดยกำหนดว่า บริษัทมหาชนคือบริษัทซึ่งมีผู้ถือหุ้นตั้งแต่ 100 คน ขึ้นไปและต้องมีผู้ถือหุ้นรายย่อย (ถือไม่เกิน 0.6% ของทุนของบริษัท) ถือหุ้นอย่างน้อยครึ่งหนึ่งของจำนวนทุนของบริษัท อย่างไรก็ตาม จะกล่าวว่าการกฎหมายบริษัทมหาชนฉบับนี้ไม่ประสบผลสำเร็จเลยก็ว่าได้ ทั้งนี้เพราะหลังจากที่ประกาศใช้กฎหมายนี้มาเป็นเวลากว่า 10 ปี ก็ปรากฏว่ามีการจัดตั้งบริษัทมหาชนขึ้นเพียงประมาณ 20 กว่าบริษัท สาเหตุที่ถือกันว่าเป็นเหตุแห่งความล้มเหลวของกฎหมายฉบับนี้ก็คือการที่กฎหมายฉบับนี้มีข้อจำกัดต่าง ๆ และการควบคุมที่สูงมากเกินไปทำให้ภาคธุรกิจเอกชนเห็นว่าการเป็นบริษัทมหาชนเป็นอุปสรรคต่อการประกอบธุรกิจ โดยเหตุที่บริษัทมหาชนเป็นรูปแบบขององค์กรธุรกิจที่ระดมทุนจากประชาชนและเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาตลาดทุน ดังนั้น เมื่อได้มีการปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับตลาดทุนโดยการตรากฎหมายใหม่คือ พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 ขึ้น กฎหมายเกี่ยวกับบริษัทมหาชนก็ได้รับการปรับปรุงเช่นเดียวกันโดยมีการตรากฎหมายใหม่คือ พระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2535 ซึ่งใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน และต่อมากฎหมายเกี่ยวกับบริษัทมหาชนดังกล่าวก็ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมโดยมีการตราพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544 ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 4 กรกฎาคม 2544 โดยมีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติของพระราชบัญญัติบริษัทมหาชน (ฉบับที่ 1) พ.ศ. 2535 ด้วยการเพิ่มเติม 6 มาตราสำคัญที่เป็นประโยชน์ต่อการบริหารงานของบริษัทให้เป็นอย่างดีเหมาะสมเพิ่มแรงจูงใจแก่นักลงทุน เพื่อช่วยส่งผลให้มีการกระตุ้นการฟื้นฟูและเพิ่มประสิทธิภาพตลาดทุนของประเทศโดยรวม

เมื่อบริษัทมหาชนเป็นรูปแบบของนิติบุคคลประเภทบริษัทจำกัดอีกประเภทหนึ่งนอกเหนือจากบริษัทเอกชนแล้ว บทบัญญัติในเรื่องบริษัทเอกชนจึงนำมาใช้กับบริษัทมหาชนด้วยโดยปริยายเพราะอันที่จริงแล้ว บริษัทมหาชนก็คือบริษัทจำกัดประเภทหนึ่ง ซึ่งตั้งขึ้นด้วยความประสงค์ที่จะเสนอขายหุ้นต่อประชาชนโดยผู้ถือหุ้นมีความรับผิดชอบจำกัดไม่เกินจำนวนค่าหุ้นที่ต้องชำระ และบริษัทดังกล่าวได้ระบุมความประสงค์เช่นนั้นไว้ในหนังสือบริคณห์สนธิ

การแปรสภาพบริษัทเอกชนเป็นบริษัทมหาชนสามารถกระทำได้ตามขั้นตอนและวิธีการดังต่อไปนี้

1. ที่ประชุมผู้ถือหุ้นของบริษัทเอกชนนั้นได้ลงมติพิเศษให้ทำการแปรสภาพ โดยมติพิเศษที่ว่านี้หมายถึงมติพิเศษตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์คือ การลงมติเป็นลำดับติดต่อกัน 2 ครั้ง เช่นเดียวกับมติที่ใช้ในการเพิ่มทุน การลงมติแปรสภาพยังคงต้องใช้มติพิเศษอยู่เพราะเหตุว่าบริษัทที่จะแปรสภาพนั้นเป็นบริษัทเอกชน

2. ในการประชุมผู้ถือหุ้นเพื่อลงมติพิเศษดังกล่าว หากที่ประชุมผู้ถือหุ้นลงมติให้แปรสภาพเป็นบริษัทมหาชน คณะกรรมการของบริษัทก็ต้องจัดให้มีวาระการพิจารณาเรื่องดังต่อไปนี้ด้วยคือ

2.1 หนังสือบริคณห์สนธิของบริษัทเอกชนที่จำเป็นต้องแก้ไข เช่น ชื่อของบริษัทที่ต้องแก้ไขให้เป็นบริษัทมหาชน วัตถุประสงค์ของบริษัทที่จะต้องระบุว่า มีวัตถุประสงค์ที่จะเสนอขายหุ้นต่อประชาชนเป็นต้น ทั้งนี้ ที่ประชุมจะมีมติให้มีการแก้ไขเพิ่มทุนของบริษัทเอกชน ภายหลังจากแปรสภาพแล้วด้วยก็ได้

2.2 ข้อบังคับของบริษัทซึ่งก็ต้องเปลี่ยนแปลงใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับที่กฎหมายบริษัทมหาชนกำหนด

2.3 เลือกตั้งกรรมการ การเลือกตั้งกรรมการนี้มีได้หมายความว่า จะต้องเปลี่ยนตัวบุคคลซึ่งเป็นกรรมการ อาจจะเป็นบุคคลเดิมทั้งหมดก็ได้ แต่จะต้องมีการเลือกตั้งอีกครั้งเพื่อให้เป็นกรรมการของบริษัทมหาชน

2.4 เลือกตั้งผู้สอบบัญชีของบริษัท

2.5 เรื่องอื่น ๆ ที่จำเป็นในการแปรสภาพ

ในการพิจารณาเรื่องต่าง ๆ ดังกล่าว กรณีใดที่ต้องทำเป็นมติพิเศษ เช่น การแก้ไขหนังสือบริคณห์สนธิหรือข้อบังคับ ก็ต้องทำเป็นมติพิเศษคือมีการประชุมสองครั้ง เรื่องใดที่ใช่มติธรรมดา เช่น การเลือกตั้งกรรมการก็ให้ใช้คะแนนเสียงข้างมากครั้งเดียวได้

3. เมื่อที่ประชุมผู้ถือหุ้นได้พิจารณาผ่านมติต่างๆ ดังกล่าวข้างต้นไปแล้ว คณะกรรมการของบริษัทเอกชนต้องส่งมอบกิจการทรัพย์สิน บัญชี เอกสารและหลักฐานต่าง ๆ ของบริษัทเอกชนให้แก่คณะกรรมการที่ได้รับเลือกตั้งใหม่ภายใน 7 วันนับแต่วันเสร็จสิ้นการประชุมข้างต้น

4. คณะกรรมการที่ได้รับเลือกตั้งใหม่ก็ต้องขอจดทะเบียนการแปรสภาพบริษัทเอกชนเป็นบริษัทมหาชน พร้อมกับยื่นรายงานการประชุม หนังสือบริคณห์สนธิ และข้อบังคับที่ที่ประชุมได้อนุมัติแล้วต่อนายทะเบียนภายใน 14 วันนับแต่วันที่เสร็จสิ้นการประชุม

เมื่อนายทะเบียนรับจดทะเบียนการแปรสภาพเป็นบริษัทมหาชน บริษัทเอกชนเดิมก็เป็นอันหมดสภาพจากการเป็นบริษัทจำกัดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยนายทะเบียนจะหมายเหตุการหมดสภาพนั้นไว้ในทะเบียน

บริษัทเอกชนที่จะทะเบียนแปรสภาพเป็นบริษัทมหาชนแล้วย่อมได้ไปทั้งทรัพย์สินหนี้ สิทธิ และความรับผิดชอบของบริษัทเอกชนเดิมทั้งหมด กล่าวคือ บริษัทเดิมทรงสิทธิอันได้อยู่เช่นเป็นผู้

ได้รับใบอนุญาตให้ประกอบกิจการอันใดอยู่ก็ถือว่าบริษัทมหาชนเป็นผู้ได้รับใบอนุญาตนั้นต่อไป หรือกรณีของผู้ที่เป็นเจ้านี่หรือลูกหนี้ของบริษัทเอกชนก็โอนตามมาเป็นเจ้านี่หรือลูกหนี้ของบริษัทมหาชนด้วย

จึงเห็นได้ว่าการประกอบธุรกิจในรูปแบบของนิติบุคคลในรูปบริษัทมีอยู่ด้วยกัน

2 ประเภท คือบริษัทเอกชนและบริษัทมหาชน โดยหลักกฎหมายที่ใช้เกี่ยวกับบริษัทเอกชนสามารถนำมาใช้กับบริษัทมหาชนได้ เพราะแท้จริงแล้ว บริษัทมหาชนก็คือบริษัทเอกชนที่จัดตั้งขึ้นมาเพื่อ “การเสนอขายหุ้นต่อประชาชนเท่านั้น” ดังนั้นหลักกฎหมายต่างๆที่ใช้กับบริษัทเอกชนจึงนำมาใช้กับบริษัทมหาชนได้

เมื่อได้ทราบมาแล้วว่าบริษัทคือองค์กรธุรกิจในรูปแบบของนิติบุคคลซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่จะประกอบกิจการอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างอันเป็นการมุ่งแสวงหากำไร (หรือเพื่อการเสนอขายหุ้น หากเป็นบริษัทมหาชน) โดยที่บริษัทมีฐานะเป็นนิติบุคคล มีตัวตนทางกฎหมายแยกต่างหากจากผู้ถือหุ้น บริษัทมีสิทธิหน้าที่ต่างหากจากผู้ถือหุ้น จึงสามารถมีทรัพย์สินและทำนิติกรรมในนามของตนเอง สามารถดำเนินคดีและมีหน้าที่ต้องเสียภาษีในนามของบริษัทเอง แต่อย่างไรก็ดีบริษัทเป็นเพียงบุคคล ที่กฎหมายสมมติขึ้นมาไม่สามารถดำเนินการต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง บริษัทจะกระทำการต่าง ๆ ได้ก็โดยอาศัยบุคคลธรรมดากระทำการแทน ซึ่งก็คือกรรมการบริษัท กรรมการบริษัทมีฐานะเป็นผู้แทนของบริษัท เป็นผู้แสดงความประสงค์ของบริษัทโดยมีอำนาจหน้าที่จัดการงานของบริษัทตามที่บริษัทมอบหมายและตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ตลอดจนต้องปฏิบัติตามข้อบังคับของบริษัท และอยู่ในความครอบงำของที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นด้วย เท่ากับว่ากรรมการต้องดำเนินงานภายใต้นโยบายที่ที่ประชุมใหญ่อนุมัติหรือกำหนดไว้

ดังที่กล่าวไว้ในเบื้องต้นว่ากรรมการบริษัท ซึ่งเปรียบเสมือน “ผู้บริหาร” ของบริษัท ต้องปฏิบัติตามข้อบังคับของบริษัทและอยู่ในความครอบงำของที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้น กล่าวคือกรรมการต้องดำเนินงานภายใต้นโยบายที่ที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นอนุมัติหรือกำหนดไว้ ที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นจะมาจากผู้ถือหุ้นที่มาประชุมกัน การประชุมผู้ถือหุ้นของบริษัทมหาชนก็เหมือนกับการประชุมของบริษัททั่วไป คือประกอบด้วยการประชุมสามัญ ซึ่งเป็นการประชุมปกติประจำปีของผู้ถือหุ้นและการประชุมวิสามัญซึ่งเป็นการประชุมครั้งอื่น ๆ นอกจากการประชุมสามัญ

สาเหตุที่ผู้ถือหุ้นมีการประชุมไม่ว่าจะเป็นการประชุมสามัญหรือวิสามัญก็เพราะผู้ถือหุ้นเป็นผู้ที่ลงทุนในบริษัท ซึ่งการลงทุนนั้นก็หวังเพื่อให้ได้มาซึ่งกำไรจากบริษัทไม่ว่าในรูปของเงินปันผลหรือจากกำไรส่วนต่าง ๆ ที่ได้จากการขายหุ้น ผู้ถือหุ้นจึงต้องมีสิทธิที่จะเข้าไปควบคุมจัดการบริษัทบ้าง

ซึ่งในการควบคุมจัดการดังกล่าวกฎหมายกำหนดให้ผู้ถือหุ้นสามารถกระทำได้โดยผ่านทางการประชุมผู้ถือหุ้นนั่นเอง แต่อย่างไรก็ดีการที่กำหนดไว้เช่นนั้นก็ทำให้ผู้ถือหุ้นจะมีสิทธิตามที่กฎหมายกำหนดไว้อย่างแท้จริง เนื่องจากการบริหารกิจการของบริษัทโดยตรงนั้น กฎหมายได้กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรรมการ ดังนั้นจึงต้องมาพิจารณาถึงสิทธิของผู้ถือหุ้นว่ามีสิทธิประเภทใดบ้างในการเป็นผู้ถือหุ้นในบริษัทและสิทธิดังกล่าวมีข้อจำกัดไว้แค่ไหนเพียงใด พร้อมทั้งศึกษาอำนาจหน้าที่ของกรรมการตลอดจนการให้ความคุ้มครองผู้ถือหุ้น โดยเฉพาะกรณีเป็นผู้ถือหุ้นข้างน้อยในบริษัท ว่ากฎหมายได้กำหนดให้ความคุ้มครองผู้ถือหุ้นข้างน้อยไว้อย่างไร และในกรณีที่ผู้ถือหุ้นข้างน้อยถูกคุกคามสิทธิมีมาตรการใดที่เป็นการบรรเทาช่วยเหลือผู้ถือหุ้นข้างน้อยบ้าง

2.2 นิยามของผู้ถือหุ้น (shareholder) และผู้ถือหุ้นข้างน้อย (minority shareholder)

ผู้ถือหุ้น (Shareholder) คือ บุคคลซึ่งนำเงินมาลงทุนในบริษัท โดยบุคคลนั้นอาจเป็นผู้ซึ่งเป็นผู้เจ้าของถือหุ้นในบริษัท หรือเป็นผู้ที่ได้หุ้นมาโดยทางมรดก หรือได้มาในทางอื่นโดยเป็นผู้มีชื่อปรากฏในสมุดทะเบียนของบริษัท ซึ่งผู้ถือหุ้นอาจเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลก็ได้ โดยสามารถแบ่งผู้ถือหุ้นออกได้หลายประเภท อาทิเช่น ผู้ถือหุ้นสามัญ ผู้ถือหุ้นบุริมสิทธิ เป็นต้น ผู้ถือหุ้นมีสถานะเป็นสมาชิกของบริษัทมีสิทธิตามอัตราส่วนของหุ้นที่ตนถืออยู่ในบริษัทและผู้ถือหุ้นมีสิทธิตามที่ปรากฏในกฎหมายและในข้อบังคับของบริษัท

ผู้ถือหุ้นส่วนมากจะถือหุ้นไว้ในรูปแบบของการลงทุน โดยหวังที่จะได้รับผลตอบแทนจากการลงทุนนั้นในลักษณะของเงินปันผล หรือในลักษณะของกำไรจากการขายหุ้น อย่างไรก็ตามก็ยังมีผู้ถือหุ้นบางจำพวกที่คาดหวังว่าตนจะได้เข้ามาบริหารจัดการในกิจการของบริษัท แต่ทั้งนี้ตามหลักกฎหมายบริษัทนั้น อำนาจหน้าที่ในการบริหารบริษัทโดยตรงอยู่ที่คณะกรรมการบริษัท ส่วนบทบาทของผู้ถือหุ้นในการควบคุมการจัดการบริษัทถูกจำกัดขอบเขตอยู่เฉพาะอำนาจในการแต่งตั้งและถอดถอนกรรมการผู้สอบบัญชี ผู้ชำระบัญชี การลงมติตัดสินใจในเรื่องที่สำคัญ การกำกับดูแลการจัดการบริษัท โดยผู้ถือหุ้นสามารถใช้สิทธิของตนดังกล่าวผ่านทางที่ประชุมผู้ถือหุ้นเท่านั้น ไม่ว่าจะเป็นการประชุมสามัญ หรือการประชุมวิสามัญ ซึ่งจะเห็นได้ว่าผู้ถือหุ้นทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันในการที่จะได้เข้าร่วมประชุมผู้ถือหุ้นและมีสิทธิออกความเห็น ตลอดจนลงคะแนนเสียงในเรื่องต่าง ๆ ของบริษัทอีกด้วย แต่เนื่องด้วยในบริษัทจะประกอบด้วยผู้ถือหุ้นหลายคน ซึ่งต่างคนต่างก็มีความประสงค์ที่จะให้นโยบายหรือทิศทางการบริหารงานของบริษัทเป็นไปตามแนวทางที่ตนต้องการ ดังนั้นการออกเสียงลงมติในเรื่องต่าง ๆ กฎหมาย

จึงกำหนดให้เป็นไปตามหลักเสียงข้างมากของที่ประชุม โดยหลักดังกล่าวก่อให้เกิดการรวมตัวหรือรวมกลุ่มผู้ถือหุ้นเข้าด้วยกันเพื่อจะให้มีอำนาจต่อรองหรือมีอำนาจควบคุมจัดการบริษัท

เมื่อทราบสถานะของผู้ถือหุ้นเป็นการทั่วไปแล้ว เนื่องจากวิทยานิพนธ์เล่มนี้มุ่งการวิเคราะห์ไปที่การคุ้มครองผู้ถือหุ้นข้างน้อยเป็นสำคัญ ดังนั้นจึงขอกล่าวถึงนิยามของผู้ถือหุ้นข้างน้อย ดังนี้

1. นิยามตามกฎหมายบริษัทเอกชน ถ้อยคำที่กล่าวไว้ในกฎหมายบริษัทเอกชนหรือประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั้น เป็นเพียงถ้อยคำว่า “ผู้ถือหุ้น” เท่านั้น ในกฎหมายบริษัทเอกชนไม่ปรากฏคำนิยามของผู้ถือหุ้นข้างมาก หรือผู้ถือหุ้นข้างน้อยไว้เลย

2. นิยามตามจำนวนคนที่ถือหุ้น คือถือเอาจำนวนคนที่ถือหุ้นนั้นๆ เป็นสำคัญ หากถือตามนิยามนี้ ผู้ถือหุ้นบุริมสิทธิก็อาจเป็นผู้ถือหุ้นข้างน้อยในบริษัทได้ ทั้งนี้เนื่องจากตามโครงสร้างกฎหมายบริษัท บริษัทย่อมจะออกหุ้นบุริมสิทธิในจำนวนที่น้อยกว่าหุ้นสามัญอยู่แล้ว ผู้ถือหุ้นบุริมสิทธิจึงมีจำนวนน้อยกว่าผู้ถือหุ้นสามัญและส่งผลให้ผู้ถือหุ้นบุริมสิทธิตกเป็นผู้ถือหุ้นข้างน้อยของบริษัทได้

3. นิยามตามพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ.2535 ในพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ.2535 ได้ให้อำนาจ ก.ล.ต. ในการออกข้อบังคับตลาดหลักทรัพย์ กำหนดคำนิยามของผู้ถือหุ้นรายใหญ่ และผู้ถือหุ้นที่มีอำนาจควบคุมไว้ (ในกรณีบริษัทหลักทรัพย์) ดังนี้

ผู้ถือหุ้นที่มีอำนาจควบคุม หมายความว่า บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ถือหลักทรัพย์เกินกว่าร้อยละ 25 ของจำนวนหุ้นที่มีสิทธิออกเสียงทั้งหมด หรือบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่อยู่ในฐานะที่สามารถจะมีอำนาจหรืออิทธิพลในการบริหารงาน หรือการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการบริษัท โดยการให้คำนิยามนี้ก็เพราะเป็น negative control ในแง่ด้านมติพิเศษ

ผู้ถือหุ้นข้างมาก หมายความว่า ผู้ที่ถือหุ้นไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมในบริษัทจดทะเบียนร่วมกันเกินกว่าร้อยละห้าสิบของทุนชำระแล้วของบริษัทจดทะเบียน การถือหุ้น ดังกล่าวให้นำรวมหุ้นที่ถือโดยผู้ที่เกี่ยวข้องด้วย

4. นิยามตามลักษณะของการออกเสียงดูแลกิจการ (Corporate Control) เนื่องจากการดำเนินงานและการประกอบธุรกิจของบริษัทโดยทั่วไปแล้ว อำนาจในการดูแลกิจการ (Corporate Control) จะ

อยู่ที่ผู้ถือหุ้นซึ่งมีคะแนนเสียงเกิน 50% โดยปรากฏให้เห็นในเรื่องการยอมรับคะแนนเสียงของที่ประชุมผู้ถือหุ้นที่ต้องอาศัยหลักเสียงข้างมากเป็นเกณฑ์ตัดสิน ดังนั้น ผู้ถือหุ้นที่มีคะแนนเสียงเกิน 50% ก็จะมีอำนาจครอบงำกิจการบริษัท

แต่อย่างไรก็ดี ในทางปฏิบัติยังมีความหมายของ “ผู้ถือหุ้นข้างมาก” (Majority Shareholder) ในแง่ที่หมายถึง Controlling Shareholder ผู้ที่ถือหุ้นมากพอที่จะมีอำนาจในการควบคุมกิจการบริษัท ดังที่รู้จักกันว่า controlling Shareholder ซึ่งความหมายของ Controlling Shareholder นี้ไม่ได้หมายถึงผู้ถือหุ้นที่มีเสียงข้างมากเกินกึ่งหนึ่งเสมอไป แต่ผู้ถือหุ้นจำนวนหนึ่งในความเป็นจริง ผู้ที่มีอำนาจในการออกเสียงลงคะแนน (voting power) ในที่ประชุมผู้ถือหุ้นมากกว่าผู้ถือหุ้นคนอื่น ๆ โดยการใช้สิทธิที่มีอยู่ในการออกเสียงลงมติในที่ประชุมผู้ถือหุ้นนี้ ผู้ถือหุ้นข้างมากสามารถครอบงำการตัดสินใจ ของบริษัท และมีอำนาจควบคุมบริหารงานบริษัท โดยผู้ถือหุ้นข้างมากนี้อาจจะเป็นบุคคลเพียงคนที่มีหุ้นอยู่ในความครอบครองเป็นจำนวนมาก หรืออาจเป็นกลุ่มที่บุคคลที่ต่างมีหุ้นอยู่บ้างน้อยบ้างตามแต่จำนวนแต่ได้รวมกันเพื่อใช้สิทธิในการควบคุมจัดการกิจการของบริษัท เหตุที่กล่าวเช่นนี้เนื่องจากกฎหมายได้มีการกำหนดให้การสิทธิในการควบคุมจัดการกิจการของบริษัทของผู้ถือหุ้นกระทำได้ด้วย การออกคะแนนเสียงในที่ประชุมผู้ถือหุ้นเพื่อลงมติให้ความเห็นชอบหรืออนุมัติการดำเนินงานต่างๆของบริษัท และมติในที่ประชุมผู้ถือหุ้นนี้ให้เป็นไปตามเสียงข้างมากของที่ประชุม โดยกฎหมายได้กำหนดว่าการลงคะแนนเสียงของผู้ถือหุ้นให้ใช้วิธีการชুমือโดยให้นับตามจำนวนผู้ถือหุ้นที่สามารถรวมตัวกันเป็นกลุ่มเดียวกันจนมีจำนวนมากเมื่อเทียบเป็นร้อยละแล้วจะต้องได้มากกว่าร้อยละ 50 ของจำนวนผู้ถือหุ้นที่เข้าร่วมประชุมก็สามารถควบคุมจัดการบริษัทได้ อย่างไรก็ตาม ใช่ว่าผู้ถือหุ้นที่รวมตัวกันจนได้จำนวนบุคคลที่มากตามจำนวนที่กล่าวข้างต้นจะเป็นผู้ถือหุ้นข้างมากที่มีอำนาจควบคุมบริษัทได้เสมอไป เนื่องจากกฎหมายได้กำหนดข้อยกเว้นในการออกเสียงลงคะแนนไว้ว่าที่ประชุมสามารถกำหนดให้ใช้วิธีการลงคะแนนลับได้หากมีผู้ถือหุ้นอย่างน้อยสองคนร้องขอ โดยการลงคะแนนลับนี้จะนับว่าผู้ถือหุ้นทุกคนมีคะแนนเสียงตามจำนวนหุ้นที่มีอยู่ กล่าวคือหนึ่งเสียงต่อหนึ่งหุ้น เท่ากับว่าบุคคลใดมีหุ้นเป็นจำนวนมากก็สามารถควบคุมจัดการบริษัทได้ จากข้อยกเว้นของกฎหมายที่กำหนดไว้ให้นับคะแนนเสียงตามจำนวนหุ้นได้นั้น เป็นเหตุให้ในทางปฏิบัติบริษัทส่วนใหญ่จึงอาศัยข้อยกเว้นดังกล่าวมาเป็นหลักในการกำหนดวิธีการในการออกเสียงลงคะแนนในที่ประชุมผู้ถือหุ้นของบริษัทกัน โดยระบุวิธีการดังกล่าวไว้ในข้อบังคับของบริษัท ซึ่งกำหนดวิธีการนับคะแนนเสียงวิธีการนี้ทำให้ผู้ถือหุ้นที่มีหุ้นเป็นจำนวนมากกลับกลายเป็นผู้ถือหุ้นข้างมากของบริษัท ดังนั้นการที่จะกล่าวว่าผู้ถือหุ้นข้างมากหมายถึงหุ้นประเภทใด เมื่อพิจารณาได้ว่าผู้ถือหุ้นใดเป็นผู้ที่มีอำนาจในการควบคุมจัดการบริษัท

ผู้ถือหุ้นนั้นก็เป็นผู้ถือหุ้นข้างมากส่วน “ผู้ถือหุ้นข้างน้อย” คือ ผู้ถือหุ้นที่ไม่มีอำนาจควบคุมจัดการบริษัท (Non-Controlling Shareholder) นั่นเอง

2.3 นิยามของกรรมการบริษัท

โดยที่บริษัทเป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นเพื่อดำเนินการร่วมกันและมีวัตถุประสงค์ในการแบ่งกำไรที่ได้มาจากการที่กระทำการ ฉะนั้นบริษัทก็จะต้องมีการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ แต่ได้ศึกษากันมาแล้วว่า บริษัทเป็นนิติบุคคล ไม่มีตัวตนที่แท้จริง และมีชีวิตอยู่ในกฎหมายเท่านั้น เมื่อต้องมีการดำเนินการก็ต้องมีผู้ดำเนินการให้ ฉะนั้นบริษัทก็ต้องมีผู้แทนของตนขึ้น เพื่อแสดงความประสงค์ของบริษัท ความจริงแล้วในแง่ทฤษฎี เมื่อบริษัทถูกจัดตั้งขึ้นโดยผู้ถือหุ้นซึ่งเท่ากับเป็นเจ้าของบริษัท ก็น่าที่จะให้ผู้ถือหุ้นทั้งหมดเป็นผู้แทนบริษัท แต่ในทางปฏิบัติ หากจะให้นั้นได้ก็จะต้องมีความยุ่งยากวุ่นวายเกิดขึ้นมาก เนื่องจากบริษัทเป็นองค์กรที่มีวัตถุประสงค์ให้เป็นที่รวบรวมทุนจากบุคคลทั่วไป ไม่ว่าจะมียุทธศาสตร์หรืออย่างไรก็อาจเข้าเป็นผู้ถือหุ้นได้ตามกำลังของตน ดังนั้น บริษัทอาจมีผู้ถือหุ้นจำนวนสิบหรือร้อยได้ขึ้นอยู่กับขนาดและกิจการของบริษัท เมื่อเป็นเช่นนี้ย่อมเป็นการไม่สะดวกที่จะให้ผู้ถือหุ้นทุกคนเข้าจัดการงานของบริษัท ด้วยเหตุนี้กฎหมายจึงบัญญัติให้บริษัทต้องตั้งบุคคลพวกหนึ่งให้เป็นผู้แทนบริษัทเพื่อดำเนินกิจการของบริษัท บุคคลผู้ทำหน้าที่เป็นผู้แทนบริษัท เรียกว่า กรรมการ (director) กรรมการมีหน้าที่เป็นผู้จัดการดำเนินกิจการของบริษัทให้ปฏิบัติตามวัตถุประสงค์และข้อบังคับของบริษัทตลอดจนตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ ส่วนผู้ถือหุ้นทั้งหลายนั้นกฎหมายให้อำนาจเป็นผู้ควบคุมดูแลครอบงำกรรมการอีกชั้นหนึ่ง

กรรมการของบริษัทถือเป็นองค์กรที่กำหนดและดำเนินนโยบายทั่วไปของบริษัทและบริหารงานบริษัทแทนผู้ถือหุ้น และมีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและจัดกิจการงานทั้งหลายของบริษัท โดยกรรมการบริษัทนี้มาจากการแต่งตั้งของที่ประชุมผู้ถือหุ้นให้เข้ามาจัดการงานของบริษัทตามข้อบังคับและอยู่ในความครอบงำของที่ประชุมผู้ถือหุ้น ในกรณีที่กรรมการมีหลายคน กรรมการจะปฏิบัติหน้าที่ในรูปของคณะกรรมการบริษัท (Board of Director) กรรมการบริษัทจะต้องเป็นบุคคลธรรมดาเท่านั้น เป็นนิติบุคคลไม่ได้ ในการทำงานของกรรมการไม่จำเป็นต้องปฏิบัติหน้าที่ประจำ เพียงแต่กรรมการจะทำการประชุมตามที่กฎหมายบัญญัติหรือตามที่ข้อบังคับของบริษัทกำหนดไว้เท่านั้น ซึ่งที่ประชุมกรรมการจะมีนโยบายและการดำเนินงานให้ฝ่ายจัดการหรือเจ้าหน้าที่ประจำบริษัทไปจัดการ

กรรมการมีหน้าที่ในการบริหารงาน เป็นผู้แทนบริษัท หน้าที่ของกรรมการก็ถือตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่อย่างไรก็ดี เนื่องจากกฎหมายบริษัทของไทยได้รับอิทธิพลมาจาก

กฎหมาย common law ดังนั้นแนวคำวินิจฉัยในศาล common law จึงเป็นสิ่งที่นำมาพิจารณาประกอบ ทำให้พบว่ามีหลายหลักที่เกี่ยวกับบริษัทที่ศาล common law ได้วางหลักเอาไว้ แต่ไม่ปรากฏในกฎหมายไทย แต่ก็เป็นหลักที่นำมาพิจารณาเมื่อเกิดข้อพิพาทในกฎหมายบริษัทเช่นเดียวกัน เช่น หลักความซื่อสัตย์สุจริต หลักวินิจฉัยทางการค้า เป็นต้น กรรมการมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามหลักดังกล่าวเพื่อให้การบริหารงานของบริษัทเป็นไปด้วยดี เพื่อเป็นการป้องกันตนเองจากความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นโดยไม่คาดหมาย เพราะการประกอบธุรกิจย่อมอาจมีความเสี่ยงใดๆเกิดขึ้นได้ทั้งสิ้น การบริหารงานของบริษัทจึงควรยึดถือหลักนี้เป็นสำคัญ เพราะนอกจากจะเป็นการป้องกันตนเองจากความเสียหายดังที่กล่าวมาแล้ว การปฏิบัติหน้าที่ตามหลักดังกล่าวยังเป็นหลักประกันแก่ผู้ถือหุ้นได้อีกด้วย ดังนั้นการปฏิบัติตามหน้าที่ของกรรมการจึงถือเป็นการคุ้มครองผู้ถือหุ้นอีกวิธีหนึ่ง

อย่างไรก็ตามในเรื่องความรับผิดชอบของกรรมการมีบทบัญญัติให้รับผิดชอบบริษัทและผู้ถือหุ้นน้อยมากและยังมีบทบัญญัติให้ความรับผิดชอบแก่ที่ประชุมผู้ถือหุ้นอนุมัติ ทำให้ผู้เป็นกรรมการไม่ค่อยต้องรับผิดชอบการจัดการงานในเรื่องอื่นๆของตนเลย กรรมการเพียงระวังมิให้การกระทำของตนเข้าข่ายตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ว่าเป็นความผิดเท่านั้น กรณีนี้จึงเป็นการยากสำหรับบริษัทและผู้ถือหุ้นที่จะผลักดันให้กรรมการรับผิดชอบในผลการจัดการของกรรมการในเรื่องอื่นๆ เช่น การใช้จ่ายเงินของบริษัท การจัดการงานที่กรรมการมีผลประโยชน์เกี่ยวข้อง การเปิดเผยข้อเท็จจริงต่อผู้ถือหุ้นหรือการแสดงข้อความอันเป็นเท็จ กรณีเหล่านี้ไม่มีกฎหมายบัญญัติโดยตรงให้กรรมการต้องรับผิดชอบ อีกทั้งความรับผิดชอบของกรรมการส่วนใหญ่กฎหมายบัญญัติให้ต้องรับผิดชอบต่อบริษัทเท่านั้น บทบัญญัติที่ให้กรรมการรับผิดชอบต่อผู้ถือหุ้นมีเพียงประเด็นการเสนอขายหลักทรัพย์ที่มีข้อความหรือรายการเป็นเท็จตามมาตรา 82-84 แห่งพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ.2535 เท่านั้น หากผู้ถือหุ้นต้องการให้กรรมการรับผิดชอบก็ต้องอาศัยกฎหมายอื่น เช่น กฎหมายตัวแทน กฎหมายละเมิดมาปรับใช้ ซึ่งผู้ถือหุ้นต้องพิจารณาว่าการกระทำของกรรมการนั้นเข้าหลักกฎหมายในเรื่องดังกล่าวหรือไม่และนำหลักกฎหมายดังกล่าวมาใช้บังคับได้เพียงใด

จึงเห็นได้ว่า ทั้งกรรมการและผู้ถือหุ้นต่างมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันตามโครงสร้างกฎหมายบริษัท และเป็นความสัมพันธ์ที่ต่างคนต่างต้องมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติต่อกัน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ การคุ้มครองผู้ถือหุ้นข้างน้อยนี้ จึงต้องอาศัยความสัมพันธ์ระหว่างกรรมการและผู้ถือหุ้นเป็นหลักในการพิจารณาด้วย ซึ่งจะกล่าวต่อไปในบทที่ 4